СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Р. LII. Ч. 146. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 29. липня 1944. No. 146. New York and Jersey City, Saturday, July 29, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ЛЬВІВ І СТАНИСЛАВІВ

Четверговий комунікат советського союзу подавав до відома, що червона армія заняла по успішній офензиві дня 27. липня „великий залізничий узол й стратегічно важну твердиню в німецькій обороні, центр і провінціональну столицю України, Львів", як також Станиславів, великий залізничий узол і важну твердиню німецької оборони під горами Карпатами, а крім цього коло двіста інших місцевостей.

Між іншим у руки червоної армії попали: в Львівщині міста Винники й Бібрка; в Станиславівщині міста Букачівці, Лисець, Богородчани і Калуш, як також більші сила: Волошина, Ошелиска, Новий Лещин, Дуліби, Зазуречко, Вишнів, Чернів, Похівка, Горохолина, Старуня й Пасічна, як також залізничі двірці: Журавно - Новоселиця, Чернів, Букачінцi, Калуш і Пасічна.

У Польщі червона армія заняла важний центр Білосток, а ще далі на півночі Двинськ.

Німецький комунікат з того самого дня говорив, що німецькі гранатири ще держаться в центрі Львова.

Домагається скликання конґресу з нагоди поразки Німеччини

Сенатор Вандерберґ вийшов з домаганням перервати вакації конґресу і скликати його на засідання „з огляду на вигляди скорої поразки Німеччини". Тому, що в наслідок упадку Німеччини прийдуть мирні часи в Америці, конечний є плян „реконверзії", тобто переміни военної господарки на мирову, а цей плян має ухвалити конґрес.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ 40 БІЛІОНІВ НА ПРИЛЮДНІ РОБОТИ ПІСЛЯ ВІЙНИ.

Перед комісією конгресу для Післявоенної Економічної Політики подав свої погляди нюйорський посадник Фіорело Ля Ґвардія. Він виявив, що місто Ню Йорк готове видати на прилюдні роботи з нагоди закінчення війни близько 2 біліони долярів. Він теж радив, щоб федеральний уряд склав плян на видання 40 біліонів на прилюдні роботи впродовж перших 5 літ по війні, щоб дати населенню нагоду до заробітків.

40 - ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ ЦЕРКВИ СВ. О. НИКОЛАЯ У ВИНІПЕҐУ.

Едмонтонські „Українські Вісти" з 18. липня подають, що церква св. О. Николая у Виніпеґу святкувала свій 40-літний ювилей. У прегарно декорованій церкві відправив архієрейську Службу Божу Преосв. Кир Василь Ладика. Проповідь виголосив теж Владика Кир Василь. Опісля відбувся в читальні „Просвіти" бенкет, на якім була замітна бесіда посадника міста Виніпеґу Колтера і відчит про історію церкви від заснування, виголошений найстаршим членом парафії Майхруном. По обіді відбувся в городі пікнік, а після цього концерт в салі дому Просвіти. Програму виповнив хор школи св. Николая.

УТЕЧІ З КВІЗЛІНҐІВСЬКИХ ВІДДІЛІВ.

Офіс Военної Інформації дістав вісти з різних країн Европи, що в польських, російських, югославських, чеських, словацьких і інших квіслінґівських військових формаціях, втілених у німецьку армію, останніми днями зростають дезерції.

За цими інформаціями, найбільше дезерцій є в італійських фашистівських віддлах у північній Італії, де дезерція приняла просто епідемічний характер.

СОВЕТСЬКІ ПАРАШУТИСТИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Мадярські ґазети принесли вістку, що на Карпатській Україні появилися советські парашутисти. Мадярський ґубернатор Карпатської України видав до народу осторогу, що як хто з українців відважиться помагати парашутистам, або як буде давати їм інформації про мадярські збройні сили, то такого мадярська влада негайно розстріляє. Навпаки, говориться у відозві, як хто з громадян зобачить советського парашутиста або незнану йому людину, то повинен зараз повідомити про це військову владу або місцеву поліцію.

Мадярський ґубернатор Карпатської України, генерал Вінче, жалувався, що в останніх часах на Підкарпаттю появилося багато „місцевих бандитів", які стараються доносити ворогови, де находиться й як розміщена армія. Таких зрадників будемо карати смертю.

Недавно тому мадярська влада прилапала двацять громадян Хусту, як вони показували советським парашутистам дорогу і вказували, де саме є головна сила мадярського війська. Їх вже засуджено, кількох на кару смерти, а кількох на тяжку вязницю. На Хуст наложено велику грошеву кару, бо тамошне населення іґнорує розпорядки мадярського уряду і ніколи не повідомляє поліцію про перебування там чужих людей. Так далі бути не може, писав мадярський ґубернатор, і кожний громадянин Підкарпаття мусить повинуватися розпорядкам влади і робити те, що каже ґубернатор.

ВЖЕ Й БОЛҐАРІЮ ЗАКРИВАЮТЬ НАЦІСТИЧНІ ОРҐАНИ.

Квіслінґівський режім у Болґарії заборонив видавання ґазет „Зора" і „Вечер", заслонюючися потребами економії.

НІМЦІ ПОКИДАЮТЬ ЧОРНОМОРСЬКІ ПОРТИ.

За вістками з Анкари, столиці Туреччини, німецький уряд приказав своїм кораблям покинути Варну й Варґас, болгарські порти на Чорнім морю.

Німецьке радіо говорило, що німці бачилися примушеними це зробити, бо болгари мусять уступити в тому згляді перед советським домаганням, якщо болгари хочуть далі вдержати звязки з Росією.

ПОЛЯКИ ВЗЯЛИ В ПОЛОН УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ.

Як подає Польська Телеграфічна Агенція, польські війська коло Анкони в Сан Патеріяно піймали відділ німецьких військ. Вояки були дуже молоді, звичайно хлопці по 17 й 18 літ. Одіті були „фантастично": один мав на ногах лякерові черевики, які зодягається до фрака, інший був перевязаний жіночим поясом. Говорили, що це були річи арабовані, а грабити мовляв мусіли, аби вдержатися при життю.

Були між уязтими в полон німцями й українці зо Східного Баталіону. Виглядали ще гірше від німців. Їх німецькі офіцири теж попали в полон.

Каже кореспондент ПАТ-а, що один українець сказав йому, що його намовляв до здачі німецький офіцир, виясняючи йому, що чим скорше здамося, тим скорше скінчиться війна.

Декотрі українці мали на голові замісць шапок хустки, видно німці вже болюче відчувають недостачу різних матеріялів.

ПОЛЬСЬКІ ЖИДИ ЗА ПОЛЬЩУ.

У. Я. Дрогойовського, віцеміністра інформації польського уряду в Лондоні, підчас його побуту в Ню Йорку зявилися представники Краєвої Організації Польських Жидів, що давніше називалася Союзом Жидівських Утікачів і Іміґрантів з Польщі, та запевняли його, що організація буде виступати активно в обороні польських прав і доброго імення Польщі.

Делеґація повідомила польського урядника, що ця організація вже склада спеціяльний інформаційний комітет, зложений з д-ра Коварского, д-ра Тона й д-ра Шошкеса.

ВЕЛИКА АМЕРИКАНСЬКА ПЕРЕМОГА В НОРМАНДІЇ.

Американська офензива в Нормандії розвинулася знаменито й набирає щораз більшої скорости. Американські війська грозять знищенням сімом німецьким дивізиям в околиці Кутан та Комон.

Німецькі бранці висказуються з подивом про американські повзові операції.

„СЛІДУЮЧЕ ЧИСЛО УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЕЙ НЕ ПОЯВИТЬСЯ".

Цікаву оповістку читаємо на першій сторінці едмонтонських „Українських Вістей" з 18. липня б. р., а саме під згаданим повище наголовком. Для пояснення подана така новинка:

„З причини вступлення до війська трьох працівників при Українських Вістях наш персонал зменшився до чотирьох осіб, які вже три роки виконують тусаму працю, що її виконувало 7 осіб попередно. Щоб дати хоч тиждень відпочинку робітникам перший раз за три роки, слідуюче число Українських Вістей, з датою 25. липня, не вийде".

При цій нагоді варто пригадати, що в Канаді нема примусової військової служби, отже виходить, що трьох праіцвників ґазети вступили до воєнної канадійської служби як добровольці.

МІКОЛАЙЧИК ПОЇХАВ ДО МОСКВИ.

Польський премієр Міколайчик виїхав літаком до Москви. З ним поїхали: Тадеуш Ромер, польський міністер заграничних справ, і проф. Станіслав Ґрабскі, предсідник Польської Народової Ради в Лондоні. Вони сподіваються обговорити там польсько-російське непорозуміння.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ЧИ НЕ ЗАПІЗНО?

Латиське посольство в Вашингтоні дає широкий розголос заяві підпільної нині соціял-демократичної організації в Латвії, що відноситься до відносин того краю до Росії та до інших країв над Балтиком.

Заява наперед очеркує відношення Латвії до совєтського союзу, котре, на погляд совєтського союзу, спираться на плебісцит населення Латвії в 1940 році. Цей плебісцит відбувся по заняттю Латвії червоною армією в супереч урочистим ґарантіям, а плебісцит заява соціял-демократичної організації називає брутальним шахрайством волі населення. Далі заява малює правління Латвії совєтським урядом як правління гнету; як примір цього заява подає поведінку совєтського уряду супроти соціял-демократів; наприклад, з 20 послів цеї партії до латиського парляменту совєтський уряд 14 післав на заслання, а 6 запроторив до тюрми, а одного з них навіть стратив.

Заява каже, що соціял-демократи хотіли вдержувати зо совєтським союзом взаємини доброго сусіда, але не хотіли ніколи ставати складною частиною совєтського союзу. Такого стану видно бажає собі соціял-демократична організація й нині. Заводить одначе в цьому зглядi одну модифікацію: вона хотіла би бачити по війні конфедерацію незалежних балтійських держав.

Які саме держави мають на думці латиські соціялісти, зо заяви не видно. Що вони мають на думці Естонію й Литву, це можна сказати з рішучою певністю. Одначе й така федерація це була би мала й слаба політична одиниця, яка була би просто іграшкою в руках могутніх сусідів. Інакше справа малабся, якби до такої балтійської конфедерації належали ще й Фінляндія й Польща на одному боці Балтику та Швеція й Норвеґія на другому. Всі ці краї мають подібні інтереси в тому, що всі вони бояться з одного боку Німеччини, а з другого Росії. Це могло би бути тим цементом, що зцілює їх в одну цілість.

Одначе ці власне держави мають між собою й різні порахунки. Майже кожна з них має якісь неполагоджені претенсії до свого безпосереднього сусіда. Взаємини між Польщею й Литвою є для балтійських відносин типічні. Через ці сусідські свари не зроблено нічого в справі конфедерації, чи федерації, балтійських народів, хоча на це було досить часу за двацять літ по першій світовій війні. Якби такий спосіб був вже створений, якби він проіснував був хочби кілька літ та виказав свою практичну вжиточність, то нині хочкому було би важче по нього посягати. Тимчасом дорогий час промарновано, а наймогутніша з прибалтійських держав і природна провідничка балтійського союзу, Польща, ще й нині думає тільки про власну шкіру, хочби навіть коштом своїх балтійських сусідів. Серед таких умовин заява латиських соціялістів остането відай голосом вопіющого во пустині.

„ВСЕНАРОДНИЙ ОСВОБОДИТЕЛЬНИЙ КОНҐРЕС"

Так нaване зібрання, скликане на 8. й 9. жовтня „Союзом Освобожденія Червонной-Карпатской Руси", що завязався при Обществі Русских Братств у Філядельфії. Зїзд був назначений на 24. й 25. вересня 1944 р., але „з технічних причин" його відложено. Зїзд відбудеться в готелю Бенджамин Френклин у Філядельфії, а його ціль, як подано в оголошенню, така:

1. Моральна й матеріяльна поміч Старому Краєви; 2. самовизначення" неосвобожденых русских людей і русской земли" Холмщини, Ярославщини, деяких областей Білоруси, Лемківщини, „Пряшівської Руси" і „Підкарпатської Руси"; 3. поміч военним зусиллям Америки; 4. вибір постійного комітету для ведення політичної акції за визволення „Червонной - Карпатской Руси".

Цей „Всенародний Освободительний Конгрес" скликають такі орґанізації: Общество Русских Братств; Православное Общество Взаїмнопомощи; Православное Женское Общество Взаїмнопомощи; Общество Любов; „Ар" Клюби; Греко-католическое Соединеніе; Собраніе Греко-католических Братств; Свобода (Перт Амбой, Н. Дж.); Общество РООВА; Карпаторусскій Конгрес; Лемко Союз; Общество РНОВА; і „всі церковні русскії і карпаторусскії юрисдикції (православнії і греко-католическії)".

Для пояснення цілей зїзду поміщує москвофільська філядельфійська „Правда" з 21. липня статтю В. П. Гладика, котрий в першій частині згадує про потребу помочи рідному краєви, а потім каже:

„Друга наша патріотична задача це боротьба за обєднання Карпаторусскої землі з Совєтським Союзом". Гладик пише, що „переможна Червона армія бистро вибиває німців не лише зо „східної частини Галицької Руси", але теж і з інших земель, занятих гітлерівськими націстами-фашистами".

Автор згадує також, що „для ведення боротьби за свободу наших старокраєвих братів і сестер на карпаторусскім конґресі, що відбувся в Питсбурґу літом 1942 р., зорґанізовано Карпаторусскій Конґрес, — політичну орґанізацію, що має на цілі добиватися обєднання всеї карпаторусскої землі із Совєтським Союзом. Майже водночас при братській орґанізації Общество Русских Братств зорґанізовано Союз Освобожденія Червонной і Прикарпатской Руси".

На нашу думку успіх конґресу, скликаного до Філядельфії відразу засуджений на невдачу, без огляду, кільки делеґатів і хоч би незнати яких мудрих, на ньому явилися. Бо обєднання західно-українських земель, навіть під назвою „Червонной-Прикарпатской Руси" це одна справа і це можна осягнути. Але домагатися свободи через прилучення цих земель до типової країни неволі, це друге діло. Совєтська Росія не може робити виїмку і дати свободу „Червонной-Прикарпатской Руси", коли орґанізатори конґресу ніколи перед тим, ані й тепер не домагаються свободи народів у Совєтському Союзі. Отже конґрес повинен змінити програму: Наперед домагатися свободи Совєтської Росії, а щойно як це осягне, може домагатися „освобожденія" через прилучення до свобідної країни. Інакше запхає „Карпатську Русь" в нову неволю.

НІМЦІ ЛЮДЯНІШІ ЗО СТРАХУ.

З наближенням російських армій до німецької території нацисти почали краще кормити й трактувати російських военних бранців у Норвеґії. Шведський часопис „Свенска Даґблядет", каже, що трактування російських бранців поправилося не до пізнання. Норвежці приписують це вістям з фронту; мовляв, німці пробують тепер встановити гарні відносини з тими бранцями, яких ще не так давно трактували як злочинців. Норвежці теж уже не бояться великих кар за те, що вони перепачкували російським бранцям папіроси.